

NERP

Nacionalni plan za smanjenje emisija, NERP, ušao je u javnu raspravu 24. decembra 2018. godine, skoro godinu dana nakon što je već trebalo da stupi na snagu. U vreme pisanja izveštaja, konačna verzija NERP-a i dalje nije formalno usvojena.

Vlada Srbije je prvi nacrt NERP-a podnela u roku - do 31. decembra 2015. godine. Za ovu verziju nisu organizovane javne konsultacije, uprkos zakonskim obavezama.

U istom roku, 31. decembra 2015. godine, operatori elektrana predali su listu „opt-out“ postrojenja, koja bi trebala da rade do 20.000 sati do 31. decembra 2023. godine, bez poboljšanja kontrole zagađenja.

Proces odobravanja i usvajanja NERP-a karakterisao je nedostatak transparentnosti i nekoliko kontradikcija.

U januaru 2016. godine, ubrzo nakon što je prva verzija NERP-a podneta Energetskoj zajednici, usvojena je Uredba kojom se propisuju granične vrednosti emisija zagađivača u vazduh iz postrojenja za sagorevanje. Međutim, ova Uredba samo uopšteno opisuje kako granice emisije treba izračunati, bez navođenja tih granica, i predviđa da Agencija za zaštitu životne sredine treba da uspostavi registar emisija i izveštava o emisijama na godišnjem nivou.

Ova odredba odgovara obavezama iz Direktive o velikim postrojenjima za sagorevanje, ali se ne može se smatrati pravnom osnovom za vlasnike postrojenja u smislu pridržavanja granica emisija.

I pored toga što je Vlada Srbije usvojila ovu Uredbu 2016. godine, usaglašavanje sa obavezama kontinuiranih merenja emisija i izveštavanja realizovano je tek 2019. godine. Kako je konstatovao Sekretarijat Energetske zajednice u vezi sa praćenjem i izveštavanjem o emisijama, Uredba o merenju emisija zagađujućih materija u vazduh iz stacionarnih izvora zagađenja reguliše ta pitanja u skladu sa odredbama Direktive o velikim postrojenjima za sagorevanje. Srbija je ispunila svoju obavezu prijavljivanja emisija u septembru 2019. godine.

Ministarstvo životne sredine je 24. decembra 2018. godine objavilo da je sprovedo Stratešku procenu uticaja na životnu sredinu, SEA, za NERP (za period 1. januar 2018 - 31. decembar 2027. godine). Zainteresovani su imali rok od 30 dana za podnošenje pismenih komentara, a javne konsultacije održane su 17. januara 2019. godine.

Od tada nije bilo formalnih obaveštenja koja bi sugerisala da su NERP ili SEA formalno usvojeni. Ovaj zaključak podržao je i Sekretarijat Energetske zajednice.

Stoga, Srbija nije samo prekršila zakonski rok za usvajanje i izvršenje NERP na nacionalnom

nivou do 1. januara 2018. godine, već je i u nedostatku posebnih zakonskih odredbi koje navode godišnje plafone emisija, teško zamisliti kako se ovi plafoni mogu sprovesti na nivou operatora postrojenja ili nadležnih organa.

Budući da je NERP samo oblik odstupanja od primene vrednosti ograničenja emisija (GVE) na nivou svake jedinice elektrane (SO₂, NO_x i prašina), odsustvo usvojenog odstupanja dovodi do kršenja Direktive o velikim postrojenjima za sagorevanje zbog neispunjavanja obaveznih GVE na nivou jedinica.

Kontinuirano praćenje

Prema podacima Elektroprivrede Srbije, operatori srpskih elektrana na ugalj postavili su 2014. godine opremu za kontinuirano merenje SO₂, NO_x, CO i prašine na Kostolac B i Kostolac A2, dok se na Kostolac A1 kontinuirana merenja SO₂, NO_x, CO i prašine vrši od februara 2018. godine.

Takođe, monitoring emisija se sprovodi jednom godišnje na svim jedinicama Nikola Tesla A, osim A5, zatim na obe jedinice Nikola Tesla B, na jedinicama A3 i A5 Kolubara A. Merenja se sprovode dva puta godišnje na jedinicama Kolubara A3-1 (sve jedinice Kolubara su isključene iz LCP).

Usklađenost sa granicama emisija za 2018. godinu

Emisije iz elektrana na ugalj u Srbiji daleko su premašile gornje granice za 2018. godinu utvrđene u NERP-u. Najveći problem su emisije SO₂, koje su probile nacionalni plafon 6,16 puta. Emisije u 14 jedinica na ugalj uključenih u NERP iznosile su 336.372,6 tona, dok je gornja granica za 2018. godinu za 18 velikih postrojenja za sagorevanje postavljena na 54.575,33 tona.

Na nivou postrojenja, najveći emiteri su Kostolac B1 i B2, čiji su emisije SO₂ bile dvostruko više od nacionalne granice, 113.913 tona. Slede Nikola Tesla B1 i B2, sa 89.045 tona.

Slučaj Kostolac B1 i B2 je posebno alarmantan, jer je elektrana prošla kroz proces rehabilitacije i 2017. godine je ugrađena i puštena u rad oprema za odsumporavanje.

Emisije prašine takođe su prekršile gornju granicu za 2018. godinu, za preko 300 tona, čak iako je ugrađena oprema za smanjenje prašine, odnosno elektrostatički filteri.

Najveći emiter prašine i u apsolutnom broju i u pogledu prekoračenja gornje granice su jedinice Nikola Tesla A1-A3, sa 1.050 tona, što je dvostruko više od dozvoljene granice.

Ostala postrojenja koja su prekršila dozvoljene granice su Kostolac B i toplana Vreoci.

Emisije NO_x u 2018. godini iznosi 58,5% gornje granice postavljene u NERP-u, što znači da

nijedna jedinica na ugalj nije iznad svog pojedinačnog plafona. Ovde se postavlja pitanje zašto je plafon za 2018. godinu postavljen tako visoko.

Tekuće investicije

Elektroprivreda Srbije osigurala je finansiranje kompletnog remonta Kostolac B1 i B2 u decembru 2011. godine. Vlada Srbije je ime EPS-a uzela od kineske Exim Banke zajam od 293 miliona dolara, za opremanje dve jedinice tehnologijom odsumporavanja dimnih gasova, u cilju usklađivanja emisija SO₂ sa Direktivom o velikim postrojenjima za sagorevanje. Radovi su ugovoreni sa kineskom kompanijom CMEC, koja gradi i novu jedinicu Kostolac B. Radovi na retrofitu završeni su u julu 2017. godine, prema medijskim navodima. Prema Izveštaju o životnoj sredini, postrojenje je u pušteno u rad u prvom kvartalu 2017. godine. Međutim, u istom dokumentu navodi se da je zahtev za građevinsku dozvolu za instalaciju dostavljen tek u novembru 2018. godine. U vreme pisanja izveštaja, dozvola još nije bila izdata.

Ugradnja opreme za odsumporavanje do sada je donela minimalna smanjenja emisija, podižući veliku upozorenje o uspehu ove investicije. U 2016. godini, pre retrofita, godišnje emisije SO₂ iznosile su 128.000 tona. Krajem 2018. godine, ukupne emisija i dalje su iznosile 113.913 tona.

Dakle, preko 130 miliona dolara plaćeno je iz javnog budžeta za smanjenje emisija od 11 posto, u trenutku kada su dostupne tehnologije sposobne da smanje nivo za 85 do 98 posto. Ovo otvara pitanje da li nešto nije u redu sa de-SO_x opremom na Kostolac B1 i B2. U javnosti nema informacija da li je u pitanju greška u izgradnji, greška u radu ili kombinacija oba faktora.

Na jedinicama Nikola Tesla A3-A6 takođe se od 2011. godine razmatra ugradnja opreme za odsumporavanje. Početak radova najavljen je tek za 2019. godinu. Ovaj projekat finansira se putem zajma Japanske agencije za izvozno kreditiranje, JICA, a izvođač je Mitsubishi Hitachi Power Systems.

Pored toga, Program za sprovođenje energetske strategije Srbije od 2017-2023. godine predviđa retrofit jedinice A4 u termoelektrani Nikola Tesla, i povećanje instalisanog kapaciteta sa 308,5 MW na 335,3 MW.

Jedinice Kostolac A1 i A2 prvobitno su bile predviđene za zatvaranje do 2023. godine, ako ne budu usaglašene sa IED.

Međutim, Program za sprovođenje energetske strategije navodi da je u toku priprema investicione i tehničke dokumentacije za TE Kostolac A. Preliminarna analiza pokazuje da

Srbija: Usaglašavanje ili zatvaranje - Kako zemlje Zapadnog Balkana krše regulativu o zagađenju vazduha

blok A1 treba povući, a blok A2 rekonstruisati primenom mera za zaštitu životne sredine, uz investicije od 187 miliona evra.

Izvor: bankwatch.org